

w numerze

A jeśli...
Ameryka wsiądzie
na Titanica?

16

6 FOKUS

ECHA POLSKIE

- 12 **Katastrofa „Smoleńska”.**
Co by tu zmyślić, panowie?

WYDARZENIA

- 14 **Idą leśni.** Estońska obrona
terytorialna

O TYM MÓWI ŚWIAT

- 16 **Donald Trump.** Jeszcze może
namieszać
18 **Hillary Clinton.** Najśłynniejsza
z nieznanych kobiet

PROFILE

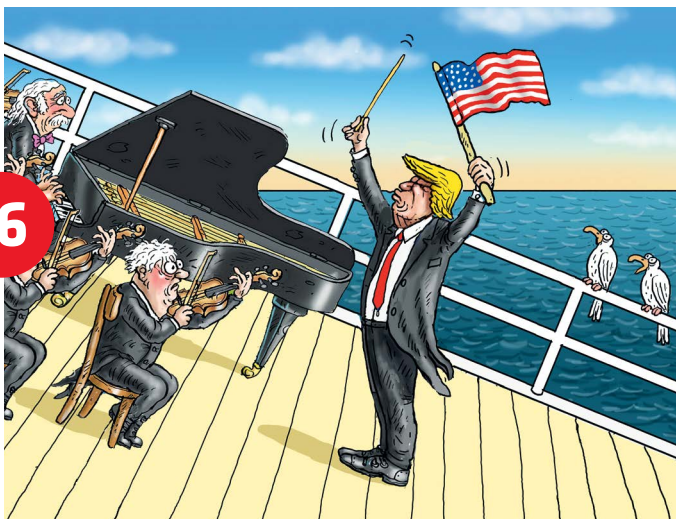
- 28 **O nich się mówi:** Meghan Markle,
Wole Soyinka, Choi Soon-sil

LUDZIE

- 30 **Birgitta Jónsdóttir.** Piratka
zmienia Islandię
32 **Leonard Cohen.** Trubadur
smutku
36 **Nadija Sawczenko.** Kłopotliwa
bohaterka

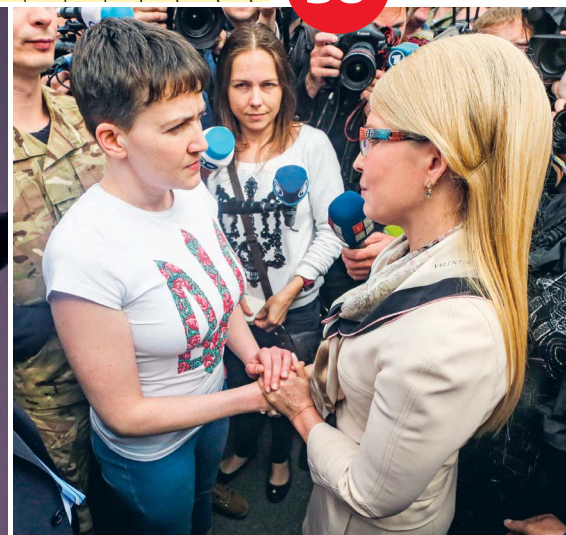
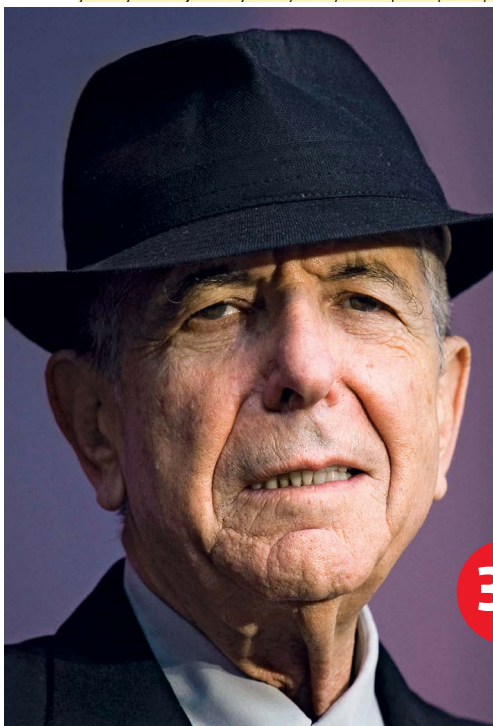
REPORTAŻ

- 40 **Klątwa Kadhafiego.**
Z Libii można tylko uciekać
44 **Od NRD do NPD.** Oburzeni zza Odry
48 **Kongijskie biedaszyby.**
Tania elektronika zasługą taniego górnika
52 **Jezioro Sarez.** Potop przyjdzie
z Azji Środkowej

**O jedną
za dużo
Nadija
na łonie Julii**

36

32

I'm Your Man Akademio
Szwedzka, słyszysz?

40

Libia na granicy
Watażkowie dają Czadu

O tych krajach piszemy:

AUSTRIA (s. 76) **CZECZY** (s. 62) **DEM. REP. KONGA** (s. 48)
ESTONIA (s. 14) **FRANCJA** (s. 68) **ISLANDIA** (s. 30) **LIBIA** (s. 40)
NIEMCY (s. 44, 68) **POLSKA** (s. 12, 68, 70) **TADŻYKISTAN** (s. 52)
UKRAINA (s. 36) **USA** (s. 16, 18) **WŁOCHY** (s. 72)

**Bomba
kobaltowa**
Skąd się biorą
smartfony

48

FOTOSTORY

56 Afgańska Mona Lisa.
Kim jest zielonooka?

OBYCZAJE

58 Sekrety ochroniarzy.
Bronią VIP-ów nawet
po ich śmierci

62 Czechosłowacki Kościół Husycki.
To nie jest antyreligijny żart

CYWILIZACJA

66 Trendy, zagadki, odkrycia

Bodyguard życia wart
Obsługiwałem
pana Jacksona

58

ROZMOWA

68 Andreas Voßkuhle
i Laurent Fabius. Trybunały
z Niemiec i Francji
ostrzegają Warszawę

70 Lech Wałęsa. Wyrzucie
nas z Unii!

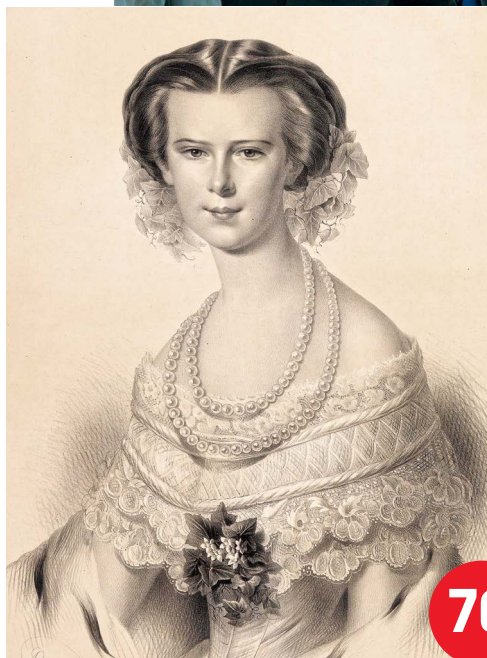
KOMPAS

72 Jesienna Toskania.
Tam, gdzie bije serce
Włoch

HISTORIA

76 Franz Joseph i Sissi.
Skandal na wiedeńskim
dworze

80 MIKROFORUM

76

C.K. Celebrytka
Smutny los, nagła śmierć

52

Skala drąży wodę
Będzie piękna katastrofa

72

Mona Lisa wyszła z kadru
W tle magia Toskanii

Specjalna publikacja tygodnika

POLITYKA

O utopiach, wizjach,
sprawdzonych i niesprawdzonych
prognozach oraz zarządzaniu
przyszłością w czasach przełomu.

- Krótka historia przyszłości
- Między utopią a apokalipsą
- Kultury futuro

116
stron

Do kupienia
w dobrych punktach
sprzedaży prasy
i w sklepie
internetowym
www.sklep.polityka.pl

PRZEPOWIEDNIE • ANTYUTOPIA • TEORIE SPISKOWE • ŚWIĘTE WRÓŻBY
TRANSHUMANIZM • ZABOBON • WIZJE • FORESIGHT • PROROCY
MANICHEIZM • CZŁOWIEK I PRZYSZŁOŚĆ • DYSTOPIA • DUCH EPOKI

[Kup książkę](#)

Cumhuriyet

**ÖZGÜR BASINA
BİR DARBE DAHA**

TESLİM OLMAYIZ

Kamuoyuna

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla yaşat gazetemiz, yöneticilerine ve yazarlarına yönelik soruşturma ve gözaltı dalgası ile susturulmak isteniyor

17 YILLIK GAZETECİ Aydın Ergün, 12 Mart'ta ve 12 Eylül'de de tutulmuştu. Soruşturması devam ediyor. 27 Temmuz tarihli KHK'ye göre 5 gün olan bu süre 20 Ekim'de yarıya düşürüldü.

GÜLENTİN ÇOK O YAZI Cumhuriyet gazetesinde yazan Gülen'in 'Yıldırım' adlı yazısı, 27 Temmuz tarihli KHK'ye göre 5 gün olan bu süre 20 Ekim'de yarıya düşürüldü.

5 gün avukat yasağı yeni KHK'ye aykırı

Hukukçular, savcının gazeteciler hakkında verdiği 5 günlük avukat yasağına karşı çıkıyor. 27 Temmuz tarihli KHK'ye göre 5 gün olan bu süre 20 Ekim'de yarıya düşürüldü.

Siyasetçiler, örgüt temsilcileri ve okuyucular haksız gözaltılara karşı çıkıyor

Büyük dayanışma

Cumhuriyet

**ÖZGÜR BASINA
BİR DARBE DAHA**

TESLİM OLMAYIZ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla yaşat gazetemiz, yöneticilerine ve yazarlarına yönelik soruşturma ve gözaltı dalgası ile susturulmak isteniyor

17 YILLIK GAZETECİ Aydın Ergün, 12 Mart'ta ve 12 Eylül'de de tutulmuştu. Soruşturması devam ediyor. 27 Temmuz tarihli KHK'ye göre 5 gün olan bu süre 20 Ekim'de yarıya düşürüldü.

GÜLENTİN ÇOK O YAZI Cumhuriyet gazetesinde yazan Gülen'in 'Yıldırım' adlı yazısı, 27 Temmuz tarihli KHK'ye göre 5 gün olan bu süre 20 Ekim'de yarıya düşürüldü.

5 gün avukat yasağı yeni KHK'ye aykırı

Hukukçular, savcının gazeteciler hakkında verdiği 5 günlük avukat yasağına karşı çıkıyor. 27 Temmuz tarihli KHK'ye göre 5 gün olan bu süre 20 Ekim'de yarıya düşürüldü.

Siyasetçiler, örgüt temsilcileri ve okuyucular haksız gözaltılara karşı çıkıyor

Büyük dayanışma

TURCJA

Republika na celowniku

Manifestacja przed siedzibą najstarszego tureckiego dziennika „Cumhuriyet” (Republika) w Stambule. Demonstranci protestują przeciw zatrzymaniu redaktora naczelnego oraz kilku dziennikarzy podejrzewanych o „wspieranie terroryzmu”. To kolejny krok w wojnie, jaką prezydent Recep Tayyip Erdoğan wydał wolnym mediom. W ostatnim półroczu zamknięto już 185 tytułów, a ponad stu dziennikarzy straciło wolność. „Cumhuriyet” został założony w 1924 r. przez samego Atatürka. Była to ostatnia poczytna gazeta, która ośmielała się otwarcie krytykować obecną władzę w Turcji. Płaciła za to wysoką cenę, tracąc w ostatnich miesiącach praktycznie wszystkich reklamodawców. Zdaniem wielu komentatorów po ostatnich zatrzymaniach dziennikarzy zamknięcie tytułu jest już tylko kwestią czasu.

Kup książkę

IRAK

Mosul będzie nasz!

Żołnierz irackiej armii całuje miejscowego chłopca po wkroczeniu do miasta Szura, około 30 km na południe od Mosulu. Ofensywa na to największe miasto, kontrolowane od dwóch lat przez bojowników Państwa Islamskiego, trwa od końca października br. Elitarne oddziały armii Iraku toczą ciężkie walki już w peryferyjnych dzielnicach Mosulu. Islamiści bronią się zaciekle, mimo że siły koalicji zaciskają pierścień okrążenia wokół miasta dysponują wsparciem artyleryjskim i lotnictwem. Zdaniem ekspertów walki o Mosul mogą potrwać kilka tygodni, a nawet miesięcy.

EGIPT

Prognoza dla świata

Egipcjanka z dzieckiem na ręku wychodzi z zalanego domu w mieście Ras Gharib przy ujściu Kanału Sueskiego. Powódź wywołała wyjątkowo tu rzadkie ulewne deszcze. Aż 22 osoby zginęły, a 72 zostały ranne w różnych regionach kraju, najbardziej ucierpiały okolice Ras Gharib. Podczas gdy Egipt zmaga się ze skutkami nagłej powodzi, Stany Zjednoczone – od Teksasu przez Missisipi po Alabamę i Florydę – przeżywają okres upału i suszy. A w Iranie nietypowy układ pogody wywołał obfite opady śniegu na północy kraju. W górzystym regionie Ardabil w ciągu 48 godzin nasypało 40 cm śniegu, a opadom towarzyszyły błyskawice.

Spisek jako racja stanu

Prawicowy rząd Polski chce przekonać obywateli, że katastrofa lotnicza w Smoleńsku nie była nieszczęśliwym wypadkiem. Aby tego dowieść, zaprzecza faktom i grzebie w grobach.

Süddeutsche Zeitung

W Polsce oficjalna premiera „Smoleńska” cieszyła się wielką frekwencją. W sumie ponad 1700 zaproszonych gości – wśród nich prezydent, premier i niemal wszyscy ministrowie – przybyło do warszawskiej opery, by jako pierwsi zobaczyć film o katastrofie. Do kin uroczyste zapraszał Jarosław Kaczyński, bliźniaczy brat Lecha i przewodniczący rządzącej partii Prawo i Sprawiedliwość. – Zapraszam każdego Polaka, który chce poznać prawdę, aby obejrzał ten film! – nawoływał.

Reżyser Antoni Krauze pokazuje tę tragedię jako mroczny zamach – owoc polsko-rosyjskiego spisku. A przecież cywilni i wojskowi eksperci z Polski i Rosji jednoznacznie stwierdzili, że przyczyną nieszczęścia były braki w wyszkoleniu pol-

skich pilotów, zlekceważenie rosyjskich ostrzeżeń przed gęstą mgłą i polskich przepisów z zakresu bezpieczeństwa, jak również presja wywierana przez prominentnych pasażerów samolotu na załogę. Badania polskiej Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych chwaliły również międzynarodowi eksperci. Jarosław Kaczyński jednak nigdy nie zaakceptował tej prawdy.

Co by tu zmyślić, panowie?

W czasie, gdy doszło do katastrofy, Polska była podzielona. W Pałacu Prezydenckim zasiadał Lech Kaczyński, rządy sprawowała natomiast opozycyjna wobec niego Platforma Obywatelska z premierem Donaldem Tuskiem na czele. W polityce zagranicznej Tusk odniósł sukces: Władimir Putin, wówczas rosyjski premier, oświadczył, że jest gotów razem z Tu-

▲ Trumny ofiar – **KADR Z FILMU** Antoniego Krauzego „Smoleńsk”.

NIEMIECKIEJ PREMIERY NIE BĘDZIE

Ledwo 800 zaproszeń od nowego polskiego ambasadora w Berlinie, Andrzeja Przyłębskiego, wydrukowano i wysłano, a już stały się makulaturą. Niemieckiej premiery „Smoleńska” w berlińskim kinie Delphi nie będzie. Dyrekcja odwołała premierę, tłumacząc, iż „film okazuje się tak kontrowersyjny”, że zmuszona jest zrezygnować z seansu „w trosce o bezpieczeństwo widzów i obiektu”.

„To krok bardzo niecodzienny, ale zrozumiały” – skonstatował Jan Schulz-Ojala, recenzent dziennika „Der Tagesspiegel”. Ten film zgodnie z linią Jarosława Kaczyńskiego obarcza winą za tragedię nie tylko Rosję, lecz także byłego premiera Donalda Tuska. „Smoleńsk” – pisze krytyk – sprawia wrażenie osobliwej metody propagandowej, za pomocą której Prawo i Sprawiedliwość chce przy pomocy mediów i kina narzucić społeczeństwu swoją wersję wydarzeń. Taki film bez wątpienia pogłębia pęknięcie, jakie dzieli dziś cały kraj, a nawet poszczególne polskie rodziny.

NA PODST. DER TAGESSPIEGEL

UPIORNY SPEKTAKL

Wkrótce mają zostać ekshumowane i poddane ponownej sekcji ciała wszystkich ofiar katastrofy smoleńskiej.

Jesień to w Polsce czas zadumy i szczególnego upamiętnienia zmarłych – pisze Ulrich Krökel na łamach „Rheinische Post”. – Obecna jesień – dodaje jednak dziennikarz – stała się czasem makabrycznego widowiska. Dokładnie na starcie „sezonu wykopków” Jarosław Kaczyński ogłosił swoje przyzwolenie na ekshumację. Ekshumowane zostanie więc jako jedno z pierwszych ciało jego brata – prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Jarosław Kaczyński od czasu katastrofy nosi się na czarno i nie przestaje twierdzić, że „to było morderstwo”.

NA PODST. RHEINISCHE POST

skiem 7 kwietnia 2010 r. oddać cześć katyńskim ofiarom.

W Katyniu na rozkaz Stalina w 1940 r. rozstrzelano tysiące polskich oficerów. W oddawaniu im czci Lech Kaczyński za nic nie chciał pozostać w tyle. Protokół dyplomatyczny wymagał jednak, by prezydent został zaproszony przez prezydenta, wówczas Dmitrija Miedwiediewa, a takie zaproszenie nie przyszło. Dlatego Lech Kaczyński nakazał zaplanować swoją podróż jako wizytę prywatną i wybrał się do Katynia trzy dni po spotkaniu Putina z Tuskiem. Jednak podczas podchodzenia do lądowania w Smoleńsku samolot runął na ziemię. Prezydent poniósł śmierć, tak jak wszyscy na pokładzie.

Jego brat Jarosław nigdy nie pogodził się z tym faktem. Wokół tragedii szybko zbudował mit. Głosił, że rząd Tuska co najmniej nawalił, a prawdopodobnie był w zмовie z Moskwą; że Kreml chciał się pozbyć Lecha Kaczyńskiego, bo krytykował Rosję za wojnę z Gruzją. Antoni Macierewicz, dziś minister obrony, zwołał konkurencyjną pseudokomisję śledczą. Próżno by tam szukać choć jednego uznanego specjalisty, ale to właśnie takie gre-

mium potwierdziło teorie spiskowe. A gdy PiS w listopadzie 2015 r. przejęło władzę, zablokowało strony internetowe z oficjalnymi wynikami śledztwa. W sierpniu br. rządowa komisja w dotychczasowym kształcie została rozwiązana.

A oto wynik niezmordowanej propagandy: w kwietniu już tylko 29 proc. Polaków sądziło, że w Smoleńsku doszło do katastrofy, rzetelnie zbadanej przez państwowych śledczych, jedna trzecia zaś wierzyła w zamach i tuszowanie prawdy. Cała wielka reszta była niezdecydowana. Kaczyński i PiS chcieli tych niezdecydowanych przeciągnąć na swoją stronę. Z filmu w pierwszej wersji Kaczyński miał być po prywatnym seansie niezadowolony, gdyż bomby i spisek były jakoby zasugerowane zbyt słabo.

Obecnie jest inaczej. „Smoleńsk” zaczyna się od sceny, w której oficerowie BOR oczekują na smoleńskim lotnisku na przylot prezydenckiej maszyny i słyszą dwie eksplozje – to rosyjskie bomby, których wybuch rzekomo spowodował katastrofę. Bomby i eksplozje są zmyślane, podobnie jak zeznający na ich temat świadkowie. Także reszta filmu odzwierciedla pisowską teorię spiskową. Nie tylko Kaczyński, lecz również Anna Zalewska, minister oświaty, chwaliła „dokumentalne i wychowawcze” walory filmu. Setki tysięcy Polaków obejrzy „Smoleńsk”. Mit o spisku urośnie do rangi ideologii państwowej. Już teraz PiS ofiary tej katastrofy nazywa „poległymi”, zrównując je z poległymi na frontach I i II wojny światowej polskimi żołnierzami. Pomniki ofiar Smoleńska partia rządząca chce wznosić w całym kraju.

Jaki jest cel tej mitologii? Przede wszystkim skompromitowanie politycznej elity, która do niedawna była u władzy. PiS chciałoby pozbyć Tuska i innych czołowych polityków dzisiejszej opozycji nie tylko moralnego prawa do sprawowania rządów w przyszłości, lecz także wyeliminować ich z życia publicznego jako tych Polaków, któ-

rzy „zabili nam prezydenta”, i to w zмовie z Kremlem.

Gdyby to się udało, oznaczałoby dla Kaczyńskiego i jego partii jeszcze wiele lat niezakłóconego przez nikogo sprawowania rządów. Prokuratorzy, podporządkowani obecnie ministrowi sprawiedliwości Zbigniewowi Ziobrze, już wznawiają śledztwo w sprawie smoleńskiej katastrofy, a Macierewicz zapowiada nowe materiały w tej sprawie. Minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski szykuje się do publikacji rzekomo nowych dokumentów, które mają dowieść, że poprzedni rząd spiskował z Rosją.

Z Tupolewem w tornistrze

Na celowniku ideologów są również dzieci. Nauczyciele mają chodzić ze swymi klasami do kina na „Smoleńsk”. Ferie letnie wielu nauczycieli spędziło, przygotowując się do prowadzenia lekcji „wychowania patriotycznego”, które mają być wprowadzone we wszystkich szkołach. Jeszcze w tym roku mają zostać ustalone obowiązujące plany lekcji i podręczniki – dotychczas dyrektorzy szkół mieli tu spory zakres swobody. A na razie nauczycielom historii dostarcza się bezpłatnie zeszyty tematyczne takich nacjonalistycznych magazynów jak „wSieci” czy „Do Rzeczy”.

FLORIAN HASSEL © SÜDDEUTSCHE ZEITUNG